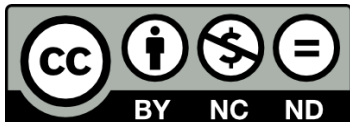

Θεατρική Αγωγή για Έκφραση και Επικοινωνία

Ενότητα 2: Συνοχή της ομάδας και εμπιστοσύνη στην ομάδα

Ευαγγελία Παπαγεωργίου
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

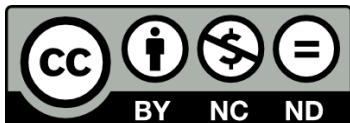
Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Συνοχή της ομάδας και εμπιστοσύνη στην ομάδα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Ο στόχος των θεατρικών παιχνιδιών.
2. Τα πρώτα θεατρικά παιχνίδια της ενότητας.
3. Τα πρώτα συμπεράσματα.

Σκοποί ενότητας

1. Σεβασμός των άλλων και του χώρου τους.
2. Ανταπόκριση στις οδηγίες του εμπυχωτή.
3. Ανάδειξη ικανοτήτων αυτοπειθαρχίας, συνεργασίας, σοβαρότητας, ολοκλήρωσης σχεδίων, προσωπικής συνεισφοράς.
4. Συνεργατική δράση με τη χρησιμοποίηση της προσωπικής φαντασίας και των προσωπικών ιδεών.
5. Ανάπτυξη αυτογνωσίας και εμπιστοσύνης.
6. Δράση με πλήρη εμπλοκή των αισθήσεων.
7. Ανακάλυψη της ικανότητας για φαντασία, για επαφή με τους άλλους, για σκέψη και επίλυση προβλημάτων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Ο στόχος των θεατρικών
παιχνιδιών.**

Ο σκοπός των θεατρικών παιχνιδιών

- Με το θεατρικό παιχνίδι στοχεύουμε στην πρόοδο τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Βασικές είναι οι έννοιες της **έκφρασης** και της **επικοινωνίας**. Γι' αυτό το λόγο το παρόν μάθημα είναι κατά βάση **διαδραστικό**.

Η συμμετοχή στα θεατρικά παιχνίδια

- Η συμμετοχή των φοιτητών θα πρέπει να είναι ολοκληρωτική. Πνεύμα και σώμα θα πρέπει να είναι συγκεντρωμένα κατά τη διάρκεια των παιχνιδιών. Βλέμμα, μορφή, μικροκινήσεις, μετακινήσεις και ήχος φωνής αποτελούν το σώμα.
- Τα άτομα συμμετέχουν και συναισθηματικά κατά τη διάρκεια των δρωμένων. Επομένως, υπάρχει μία γενικότερη κινητοποίηση και εξάσκηση των φοιτητών.

Λειτουργίες που εμπλέκονται

Οι λειτουργίες που εμπλέκονται είναι οι εξής:

- Η φαντασία.
- Η ικανότητα συγκέντρωσης.
- Η κριτική σκέψη.

Στην κατανόηση όλων αυτών θα βοηθήσει η πρακτική συμμετοχή στα θεατρικά παιχνίδια. Τα παιχνίδια στην αρχή έχουν ως στόχο να κάνουν τους φοιτητές να νιώσουν άνετα. Έπειτα, είναι βασικό να αναπτυχθεί στους συμμετέχοντες η **συνοχή** και η **επιθυμία** για κοινή μαζί με άλλους δουλειά για την επίλυση ενός κοινού προβλήματος. Στα παιχνίδια αυτά όλοι θεωρούνται ίσοι. Σκοπός είναι η προσπάθεια κι όχι η επίδειξη εξαιρετικής ευφυΐας ή το να παίζεις θέατρο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Τα πρώτα θεατρικά παιχνίδια της
ενότητας.**

Παιχνίδι σε κύκλο - τα μικρά ονόματα

- Όλοι οι φοιτητές κάθονται σε κύκλο. Ένας από όλους λέει το μικρό του όνομα, ο επόμενος λέει το όνομα του πρώτου και μετά το δικό του, ο τρίτος στη σειρά λέει τα πρώτα δύο ονόματα και μετά το δικό του κ.ο.κ. γύρω στον κύκλο. Τέλος, ο φοιτητής που άρχισε πρέπει να πει τα ονόματα όλων.

Κίνηση

- Οι φοιτητές και πάλι στέκονται σε κύκλο. Τώρα κάνει ο καθένας από μία κίνηση. Ο επόμενος κάνει τη κίνηση του προηγούμενου και προσθέτει τη δική του κίνηση κ.ο.κ. Οι κινήσεις μπορεί να είναι κάτι απλό ή κάτι περίεργο.

Διάφορα περιβάλλοντα

- Οι παίκτες χωρίζονται σε ομάδες 5-6 ατόμων. Στόχος του παιχνιδιού είναι να κινηθούν πιστευτά και ελεύθερα, ανάλογα με το περιβάλλον ή την πρόθεση που θα τους υποδειχθεί να έχουν.

Περιβάλλοντα:

- α) Άνεμος που πνέει με ταχύτητα 120 χμ. την ώρα.
- β) Παραλία στις Μαλδίβες.
- γ) Βλέπετε κάποιον που έχετε πάρα πολύ καιρό να δείτε και σας χρωστάει χρήματα.
- δ) Θύελλα.

Μηχανές

- Σχηματίζουμε ομάδες των πέντε ή έξι ατόμων. Οι παίκτες της κάθε ομάδας σχηματίζουν μεγάλες μηχανές σε κίνηση χρησιμοποιώντας τα σώματά τους σαν μοχλούς και μέρη της μηχανής που κινούνται. Συνεργαζόμαστε και δίνουμε λύσεις. Οι μηχανές δε χρειάζεται να είναι μόνο ρεαλιστικές.

Μικρά ονόματα και πρόσθεση επιθέτου

- Παρόμοιο με το πρώτο. Οι φοιτητές κάθονται ανακατεμένοι και όχι με την ίδια σειρά με πριν. Κάθε ένας λέει το όνομά του και ένα κολακευτικό επίθετο που αρχίζει με το ίδιο γράμμα με το όνομά του. Το επόμενο πρόσωπο πρέπει να επαναλάβει το όνομα και το επίθετο που μόλις ακούστηκαν και μετά να πει το όνομά του και ένα κολακευτικό επίθετο κ.λπ. Το πρώτο πρόσωπο που ξεκίνησε επαναλαμβάνει όλα τα ονόματα και τα επίθετα.

Ονόματα και επαφή

- Παίζεται σε κύκλο. Κάθε ένας πηγαίνει σε κάποιον απέναντί του, λέει "γεια σου..." και τον χαιρετά με έναν πρωτότυπο τρόπο, όπως, αγγίζοντας τους ώμους, αγγίζοντάς τον μύτη με μύτη σαν τους Εσκιμώους, κεφάλι με κεφάλι κ.λπ. Το επόμενο πρόσωπο στον κύκλο πρέπει να επαναλάβει τον πρώτο χαιρετισμό και μετά να διαλέξει ένα άλλο πρόσωπο στον κύκλο, να το χαιρετίσει και να προσθέσει μια πρωτότυπη κίνηση χαιρετισμού. Εναλλακτικά, το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί με όνομα και κίνηση.

Κράτα μακριά

- Οι φοιτητές/τριες χωρίζονται σε ζευγάρια. Ο ένας κάνει πως κρατάει ένα φανταστικό αντικείμενο, π. χ. ένα βάζο. Πρέπει να το κρατάει μακριά από τον παρτενέρ του. Και οι δυο να κρατούν τα πόδια κολλημένα στο πάτωμα και μακριά από τα πόδια του παρτενέρ. Ο άλλος προσπαθεί να του πάρει το "αντικείμενο", αλλά χωρίς να κινήσει τα πόδια του. Ο πρώτος πάλι πρέπει να κινεί το "αντικείμενο" και μέσα στο πεδίο του άλλου.

Άλλα προτεινόμενα θεατρικά παιχνίδια 1

- **Κόκκινο φως, πράσινο φως:** 2-3 άτομα γίνονται "το πλάσμα". Στέκονται με πλάτη στον τοίχο. Όταν το "πλάσμα" πει "πράσινο φως" οι άλλοι τρέχουν προς αυτό. Αν πει "κόκκινο φως" και δει κάποιον να κινείται, αυτός επιστρέφει στην αρχική του θέση.
- **Μητέρα, μπορώ να...:** Ένας φοιτητής κάνει τη "μητέρα". Οι άλλοι τη ρωτούν αν μπορούν να κινηθούν, αλλιώς τους στέλνει πίσω.
- **Ποιος άρχισε την κίνηση:** Ένας παίκτης αφήνει το δωμάτιο. Κάποιος στον κύκλο κάνει μία κίνηση και οι άλλοι την μιμούνται. Ο φοιτητής απ' έξω πρέπει να ανακαλύψει ποιος ξεκινά τις κινήσεις.
- **Το τέρας:** Ένα "τέρας" κυνηγά τους παίκτες. Μόλις πιάσει κάποιον, εκείνος γίνεται μέρος του. Όλοι οι "πιασμένοι" πρέπει να δουλεύουν μαζί για να πιάσουν άλλο θύμα.
- **Σκυταλοδρομίες.**

Άλλα προτεινόμενα θεατρικά παιχνίδια 2

- **«Φεύγω για ταξίδι και παίρνω ένα...»:** Ο πρώτος φοιτητής συμπληρώνει τη φράση. Ο δεύτερος επαναλαμβάνει την πρώτη και προσθέτει μια δεύτερη, κ.ο.κ.
- **«Όταν το πλοίο μου φτάσει, εγώ θα...»:** Καθένας συμπληρώνει τη φράση και παίζει μια μικρή δράση. Ο επόμενος επαναλαμβάνει τις φράσεις και τις δράσεις και μετά προσθέτει τις δικές του.
- **Τρελή σκυταλοδρομία:** Κάθε παίκτης τρέχει σε ένα σημείο, διαβάζει ένα χαρτάκι και κάνει ό,τι είναι γραμμένο. Μετά, τρέχει στον επόμενο της ομάδας του, ο επόμενος τρέχει κ.ο.κ.
- **Παιχνίδι μπάλας- μαγική μπάλα:** Όλοι σε κύκλο πετάνε μια φανταστική μπάλα και κάθε φορά ο παίκτης που την πιάνει τη μεταμορφώνει σε διαφορετικού μεγέθους, βάρους και υλικού και την πετάει σε κάποιον άλλον.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τα πρώτα συμπεράσματα.

Η συνοχή της ομάδας και η ομαδική προσπάθεια

- Εργαζόμενοι μαζί σε μια ομαδική προσπάθεια χάνουμε πολλές από τις συστολές που μπορεί να είχαμε πριν από αυτήν. Εξάλλου, η ατομική συγκέντρωση κατά τη διάρκεια της εργασίας είναι τόσο πλήρης που οι σκέψεις είναι εντελώς συγκεντρωμένες στο στόχο της ομάδας. Η δουλειά με τον αυτοσχεδιασμό χρειάζεται τέτοιου τύπου **συνοχή** και **ομαδική προσπάθεια**. Οι φοιτητές, καθώς δουλεύουν μαζί στον αυτοσχεδιασμό τους, πρέπει να νοιώθουν **υποστήριξη**, **ενθάρρυνση** και μια στάση τέτοια που να βοηθάει την προσπάθειά τους. Όταν όλοι επιθυμούν έναν κοινό στόχο, τότε νοιώθουν μια ειδική ταύτιση με την ομάδα και κερδίζουν **αυτοσεβασμό** και **εμπιστοσύνη**.

Παρουσίαση δράσης

- Ένας φοιτητής ή μία φοιτήτρια ανεβαίνει στη σκηνή και συστήνεται. Έπειτα, παρουσιάζει στο κοινό κάτι που του/της αρέσει να κάνει ή κάτι στο οποίο πιστεύει ότι έχει ταλέντο. Στη συνέχεια αποχωρεί από τη σκηνή και ανεβαίνει ο/η επόμενος/η.

Η έννοια του αυτοσχεδιασμού

- Αυτό που είναι νέο και που προτείνεται σε αυτό το μάθημα είναι ο τρόπος με τον οποίο ο αυτοσχεδιασμός εντάσσεται μέσα στα θεατρικά παιχνίδια και τις ασκήσεις. Αυτές είναι τοποθετημένες μέσα σε ένα ξεκάθαρα ορισμένο περίγραμμα με συγκεκριμένους στόχους και προθέσεις και είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να διδάξουν δεξιότητες τόσο θεατρικές/ θεατροπαιδαγωγικές όσο και για την ευρύτερη ζωή.

Βασικό διώνυμο

- Στον αυτοσχεδιασμό αξίζει πάντα να θυμόμαστε το διώνυμο:
Φανταστικό ερέθισμα– ρεαλιστική αντίδραση.

Στο επόμενο μάθημα

- Στο επόμενο μάθημα θα γίνει ενασχόληση με θέματα σωματικής έκφρασης, ξεκινώντας από απλά παιχνίδια, αλλά με παράδοξη χρήση του σώματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1

Α. Θέατρο (Ιστορία, Θεωρία, Σημειολογία, Σημειωτική, Πρακτική), Θεατρική Αγωγή:

- Γραμματάς, Θεόδωρος, *Διδακτική του Θεάτρου*, Αθήνα, τυπωθήτω/Δαρδανός, 1999.
- Elam, Keir, *Η σημειωτική θεάτρου και δράματος*, μτφ. εισαγ. Καίτη Διαμαντάκου, επιμ., μτφ. Δημήτρης Τσατσούλης, σειρά: η τέχνη του θεάματος, κατεύθυνση: θεωρία θεάτρου και εικόνας, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2001, [Keir Elam, *The semiotics of Theatre and Drama*, 1980.]
- Hartnoll, Phyllis, *Ιστορία του Θεάτρου*, μτφ. Ρούλα Πατεράκη, Υποδομή, Αθήνα, 1980 [=Hartnoll, Phyllis, *A Concise History of the Theatre*, Λονδίνο και Νέα Υόρκη: Thames & Hudson, 1968].
- Jacques, David, *Μάθηση σε ομάδες: Εγχειρίδιο για όσους συντονίζουν ομάδες ενήλικων εκπαιδευομένων*, μετ. Νίκη Φίλλιπς, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2004.
- Λεκόκ, Ζακ, *Το ποιητικό σώμα, μια διδασκαλία της θεατρικής πράξης*, μετ. Έλενα Βόγλη Κοάν, Αθήνα 2005.
- Μποζίζιο, Πάολο, *Ιστορία του θεάτρου*, 2 τόμοι, μτφ.-επιμ. Ελένη Νταρακλίτσα, Αιγόκερως, Αθήνα 2006.
- Μπρουκ, Πήτερ *Η σκηνή χωρίς όρια*, χ.μετ., Εγνατία, Θεσσαλονίκη, 1976.
- Μπρουκ, Πήτερ *Η ανοιχτή πόρτα*, ΚΟΑΝ, Αθήνα, 1998.
- Μπρουκ, Πήτερ, *Ένας άλλος κόσμος*, μετ. Ελένη Καραμπέτσου, Εστία, Αθήνα, 1999.
- Παπανδρέου, Νικηφόρος, *Περί Θεάτρου*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 1989.
- Πεφάνης, Γιώργος, *Το θέατρο και τα σύμβολα*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1997.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2

- Πούχνερ, Βάλτερ, *Σημειολογία του Θεάτρου*, Παϊρίδη, Αθήνα 1985.
- Τσατσούλης Δημήτρης, *Σημειολογικές προσεγγίσεις του θεατρικού φαινομένου*, Δελφίνοι ΕΠΕ, Αθήνα, 1997.
- Φέλντενκράϊς, Μος, *Συνειδητοποίηση διά μέσου της κίνησης*, μετ. Νταΐζη Λιακοπούλου, Θυμάρι Αθήνα 1994.
- Auslander, Philip, *From Acting to Performance, Essays in Modernism and Postmodernism*, Routledge, Λονδίνο και Νέα Υόρκη, 1978.
- Boal, Augusto, Adrian Jackson, *The aesthetics of the oppressed*, Routledge, Λονδίνο, 2006.
- Boal, Augusto, *Legislative Theatre: using performance to make politics*, Routledge, Λονδίνο, 1998.
- Boal, Augusto. *The rainbow of desire: the Boal method of theatre and therapy*, Routledge, Λονδίνο, 1995.
- Boal, Augusto, *Games for actors and non-actors* Routledge, Λονδίνο, 1992.
- Boal, Augusto, *Theatre of the Oppressed*, Pluto Press, Λονδίνο, 2002 [1979].
- Bosisio, Paolo, *Teatro dell' Occidente. Elementi di storia della drammaturgia e dello spettacolo teatrale*, LED, Μιλάνο, 1996 [=Bosisio, Paolo, *Teatro dell' Occidente. Elementi di storia della drammaturgia e dello spettacolo teatrale*, 2 τμ., LED, Μιλάνο, 2006].
- Brockett, Oscar G., *History of the Theatre*, Allyn and Bacon, Βοστώνη, 1987 (5^η έκδ.) [1968]].
- Chevalier, Alain, Michèle Pagnoux, René Hainaux (επιμ.), *Les Fondements du Mouvement Scénique*, Centre de Recherches et de Formation Théâtrales en Wallonie, Rumeur des Ages και Maison de Polichinelle, La Rochelle, 1993.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 3

- Cohen Cruz, Mady Shutzman, *A Boal companion: dialogues on theatre and cultural politics*, Routledge, Λονδίνο, 2007 [1950].
  - Dort, Bernard «La condition sociologique de la mise en scène», στο *Théâtres: essais*, Seuil, Paris, 1986.
  - Karlson, Marvin, *Theories of the Theatre*, Cornell University Press, 1996.
  - Moussinac, Léon, *Le théâtre des origines à nos jours*, Amiot Dumont, Παρίσι, 1957.
  - Pandolfi, Vito, *Storia universale del teatro drammatico*, 2 τ., Unione tipografico-editrice torinese, Τορίνο, 1964.
  - Pavis, Patrice, *Problèmes de Sémiologie Théâtrale*, Les Presses Universitaires du Quebec, Κεμπέκ, 1976.
  - Pavis, Patrice, *Voix et images de la scène*, Presses Universitaires de Lille, Λίλλη, 1985.
  - Serpieri, Alessandro κ.ά., *Come comunica il teatro: dal testo alla scena*, Il Formichiere, Μιλάνο, 1978.
  - Styan, J. L., *Modern Drama in Theory and Practice*, 3 τ., Cambridge University Press, Καίμπριτζ 1981.
  - Wickham, Glynne *A History of the Theatre*, Phaidon, Λονδίνο, 1992.
  - Zarilli, Philip B., *Acting (Re)considered, a theoretical and practical guide*, Routledge, Λονδίνο και Νέα Υόρκη, 1955.
- Β. Έκφραση/Επικοινωνία, Ψυχολογία, Ανθρώπινες σχέσεις:
- Αδαλόγλου, Κ., Αυδή, Α., Λόππα, Ε., Τάνη, Δ., Τσολάκη, Χ., *Εκφραση- Εκθεση*, τεύχος Α', Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 2002.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 4

- Bateson, Birdwistell, Goffman, Jackson, Hall, Scheflen, Sigman, Watzlawick, *επικοινωνία*, επιμ. Yves Winkin, Μάγια, Αθήνα, 2000.
- Bruner, Jerome, *Πράξεις νοήματος*, επιμ. Μανώλης Τσαγκαράκης, Αλέξης Ζώτος, μτφ. Ήβη Ρόκου, Γιώργος Καλομοίρης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997 [Jerome Bruner, *Acts of meaning*].
- Feldenkrais, Moshe, *Ο ικανός εαυτός. Η απελευθέρωση της δυναμικής του σώματος και του νου: Ένας οδηγός για τον αυθορμητισμό*, μτφ. Δημήτρης Γιαννόπουλος, Θυμάρι, Αθήνα, 1996.
- Μπακιρτζής Ν., Κωνσταντίνος, *Επικοινωνία και Αγωγή*, Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε. (Gutenberg), Αθήνα, 2004.
- Μπακιρτζής Ν., Κωνσταντίνος, *Η δυναμική της αλληλεπίδρασης στην επικοινωνία*, Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε. (Gutenberg) Αθήνα 2003.
- Ναυρίδης, Κλήμης, *Ψυχολογία των ομάδων- Κλινική ψυχοδυναμική Προσέγγιση*, Παπαζήσης, Αθήνα, 2005.
- Σακαλάκη, Μαρία, *Ψυχολογία της επικοινωνίας*, Παπαζήση, Αθήνα 1994.
- Τσολάκης, Χρίστος, *τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική*, ραδιοφ. σταθμός 9.58 της ΕΡΤ-3 και Νησίδες, Σκόπελος, 1999.
- Watzlawick Paul, Janet Beavin Bavelas, Don D. Jackson, *Ανθρώπινη Επικοινωνία και οι επιδράσεις της στη συμπεριφορά- τα πρότυπα, οι παθολογίες και τα παράδοξα*, μετ. Ασπα Γολέμη, επιμ. Κάτια Χαραλαμπίκη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2005.
- Bateson, Gregory, «A Theory of Play and Fantasy», *Steps to an Ecology of Mind*, Jason Aronson Inc., Northvale, New Jersey και Λονδίνο, 1972.
- Goffman, Erving, *The presentation of self in Everyday Life*. Doubleday, Νέα Υόρκη, 1959.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 5

Γ. Θεατροπαιδαγωγική, Παιδαγωγική:

- Άλκηστις, *Το αυτοσχέδιο θέατρο στο σχολείο, Προετοιμασία για τη δραματοποίηση*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1989.
- Άλκηστις, *Μαύρη αγελάδα, άσπρη αγελάδα, Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα*, Τόπος, Αθήνα 2008.
- Αυδή, Αύρα, Μελίνα Χατζηγεωργίου, *Η τέχνη του Δράματος στην Εκπαίδευση: 48 προτάσεις για εργαστήρια θεατρικής αγωγής*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2007.
- Γούναρη, Παναγιώτα, Γιώργος Γρόλλιος (επιμ.), *Κριτική Παιδαγωγική, μια συλλογή κειμένων*, Gutenberg (παιδαγωγική σειρά), 2010.
- Γραμματάς, Θεόδωρος, *Θέατρο και Παιδεία*, Νηρηίδες, Αθήνα 1998.
- Δαφέρμος, Μανόλης, *Η Πολιτισμική-ιστορική θεωρία του Vygotsky. Φιλοσοφικές-ψυχολογικές-παιδαγωγικές διαστάσεις*, Ατραπός, Αθήνα 2002.
- Κατσαρίδου, Μάρθα, *Η μέθοδος της δραματοποίησης στη διδασκαλία της λογοτεχνίας*, διδακτορική διατριβή, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 2011.
- Κοντογιάννη, Άλκηστις, *Το βιβλίο της δραματοποίησης*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998.
- Μακρυνιώτη, Δήμητρα, *Κόσμοι της παιδικής ηλικίας, νήσος*, Αθήνα, 2003.
- Ματσαγγούρας, Ηλίας, *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση: για το καθημερινό μάθημα, το ολόημερο σχολείο και για τα περιβαλλοντικά, τα Πολιτιστικά και Ευρωπαϊκής Συνεργασίας Προγράμματα*, Γρηγόρης, Αθήνα, 2004.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 6

- Μπακονικόλα, Χαρά, *Θέατρο και Σχολείο: ΙΙ. Η Θεατρική σχολική δημιουργία*, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Επτάλοφος, Αθήνα, 2002.
- Roehrs, H., *Το κίνημα της προοδευτικής εκπαίδευσης*, Αφ. Κυριακίδη.
- Χρυσ αφίδης, Κ. *Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία: Η εφαρμογή της μεθόδου Project στο σχολείο*, Gutenberg, Αθήνα, 1994.
- Φράγκος Π., Χρήστος, *Ψυχοπαιδαγωγική. Θέματα παιδαγωγικής ψυχολογίας, παιδείας, διδακτικής και μάθησης*, Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., (Gutenberg), Αθήνα 1994.
- Bolton, Gavin, *Drama as Education, an argument for placing drama at the centre of the curriculum*, Longman, Έσσεξ, 1984.
- Freire Paulo, *Pedagogy of the Oppressed*, Continuum, Νέα Υόρκη 2002.
- Kupper, Petra, Robertson, Gwen, *The community performance reader*, Routledge, 2007.
- Needlands & Goode, *Structuring Drama Work: A Handbook of Available Forms in Theatre and Drama*, Cambridge University Press, Καίμπρητζ, 2000.
- Snyders, Georges, *La joie à l' école*, PUF, Παρίσι, 1986.
- O' Tool, John, *The Process of Drama, Negotiating Art and Meaning*, Routledge, Λονδίνο 1992.
- Wagner, Betty Jane, *Dorothy Heathcote: Drama as a Learning Medium*, Heinemann, Λονδίνο, 1999.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ευαγγελία Παπαγεωργίου. «Θεατρική Αγωγή για Έκφραση και Επικοινωνία. Συνοχή της ομάδας και εμπιστοσύνη στην ομάδα». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS231/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

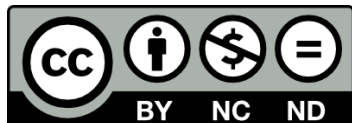
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κερμανίδου Θεοδώρα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

